

AXSIKENT TURIZMINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI

Xasanova Shaxzoda

Texnologiyalar, menejment va kommunikatsiyalar instituti

Tillari, tabiiy va ijtimoiy fanlar kafedrası dotsenti

xasanovashaxzoda@gmail.com

orcid.org/0000-0001-6517-0252

Eshmurodova Gulrux

Texnologiyalar, menejment va kommunikatsiyalar instituti

Tillari, tabiiy va ijtimoiy fanlar kafedrası

2-kurs talabasi

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.21032640>

Annotatsiya: *Mazkur maqolada O‘zbekistonning qadimiy tarixiy-madaniy markazlaridan biri bo‘lgan Axsikentning turizm salohiyati, uni rivojlantirishning zamonaviy yo‘nalishlari hamda istiqbollari tahlil qilinadi. Axsikent Buyuk Ipak yo‘lining muhim nuqtalaridan biri sifatida ko‘p asrlik tarixga ega bo‘lib, bugungi kunda mamlakatning muhim turistik obyektlaridan biri hisoblanadi. Tadqiqotda Axsikentning tarixiy-madaniy merosi, arxeologik yodgorliklari, turizm infratuzilmasining holati va uni takomillashtirish imkoniyatlari ilmiy jihatdan o‘rganilgan. Shuningdek, tarixiy turizm, madaniy turizm, ziyorat turizmi va raqamli turizm texnologiyalarini joriy etish orqali hududning turistik jozibadorligini oshirish masalalari yoritilgan. Tadqiqot natijalari Axsikentni xalqaro miqyosdagi turistik markazlardan biriga aylantirish uchun keng imkoniyatlar mavjudligini ko‘rsatadi.*

Kalit so‘zlar: *Axsikent, turizm, tarixiy turizm, madaniy meros, Buyuk Ipak yo‘li, arxeologik yodgorlik, turizm infratuzilmasi, ziyorat turizmi, raqamli turizm, turistik salohiyat.*

Kirish

Turizm zamonaviy iqtisodiyotning eng tez rivojlanayotgan tarmoqlaridan biri hisoblanadi. Jahon Turizm Tashkiloti ma’lumotlariga ko’ra, turizm nafaqat iqtisodiy daromad manbai, balki xalqlar o’rtasidagi madaniy aloqalarni rivojlantirish, tarixiy merosni asrash va hududlarni kompleks rivojlantirish vositasi sifatida ham muhim ahamiyat kasb etadi.

O‘zbekiston mustaqillikka erishgandan so‘ng tarixiy-madaniy meros obyektlarini tiklash va turizmni rivojlantirishga alohida e’tibor qaratmoqda. Samarqand, Buxoro, Xiva va Shahrisabz kabi tarixiy shaharlardan tashqari, hali to‘liq o‘rganilmagan va katta turistik salohiyatga ega bo‘lgan ko‘plab tarixiy maskanlar mavjud. Ana shunday noyob obyektlardan biri Axsikent hisoblanadi.

Axsikent qadimgi Farg‘ona davlatining siyosiy, iqtisodiy va madaniy markazi bo‘lib, Buyuk Ipak yo‘li chorrahasida joylashganligi tufayli Sharq va G‘arb o‘rtasidagi savdo-sotiq aloqalarida muhim rol o‘ynagan. Bugungi kunda Axsikent xarobalari nafaqat tarixchilar va arxeologlar, balki turistlar uchun ham qimmatli maskan hisoblanadi.

Maqolaning maqsadi Axsikentning turizm salohiyatini ilmiy jihatdan tahlil qilish, mavjud imkoniyatlarni aniqlash va uni rivojlantirishning istiqbolli yo‘nalishlarini asoslashdan iborat.

Asosiy qism

Axsikentning tarixiy-madaniy ahamiyati

Axsikent Markaziy Osiyodagi eng qadimiy shaharlardan biri bo‘lib, uning tarixi ikki ming yildan ortiq davrni qamrab oladi. Tarixiy manbalarda Axsikent Farg‘ona vodiysining yirik siyosiy va iqtisodiy markazi sifatida tilga olinadi. Shaharning qulay geografik joylashuvi savdo karvonlari harakatini rivojlantirgan va uning iqtisodiy taraqqiyotiga katta ta’sir ko‘rsatgan.

Arxeologik qazilmalar davomida shaharning mudofaa devorlari, hunarmandchilik ustaxonalari, turar joylar, saroy qoldiqlari, suv inshootlari va

ko‘plab maishiy buyumlar topilgan. Ushbu topilmalar Axsikentning o‘z davrida yuksak urbanizatsiyalashgan markaz bo‘lganligini ko‘rsatadi.

Axsikentning tarixiy ahamiyati nafaqat moddiy madaniyat yodgorliklari bilan, balki uning Buyuk Ipak yo‘li tizimidagi o‘rni bilan ham belgilanadi. Bu yer orqali o‘tgan savdo yo‘llari Xitoy, Hindiston, Eron va Yevropa mamlakatlarini bog‘lagan.

Axsikentning turistik salohiyati

Axsikent bugungi kunda tarixiy-arxeologik turizmni rivojlantirish uchun katta imkoniyatlarga ega. Dunyo miqyosida qadimiy shaharlar va arxeologik yodgorliklarga bo‘lgan qiziqish yildan-yilga ortib bormoqda. Shu jihatdan Axsikent xalqaro turistlarni jalb etuvchi muhim obyektga aylanishi mumkin.

Hududning turistik salohiyati quyidagi omillar bilan belgilanadi:

Birinchidan, tarixiy yodgorliklarning noyoblighi. Axsikent Markaziy Osiyodagi eng katta arxeologik shaharlardan biri hisoblanadi.

Ikkinchidan, geografik qulaylik. Namangan viloyatining markaziy qismida joylashganligi turistlarning tashrifini osonlashtiradi.

Uchinchidan, Farg‘ona vodiysining boy madaniy muhiti bilan uyg‘unlashganligi sababli turistlarga kompleks sayohat dasturlarini taklif etish imkoniyati mavjud.

To‘rtinchidan, milliy hunarmandchilik, xalq amaliy san’ati va gastronomik turizm imkoniyatlari ham hududning jozibadorligini oshiradi.

Turizmni rivojlantirishning zamonaviy yo‘nalishlari

Axsikent turizmini rivojlantirishda zamonaviy yondashuvlarni qo‘llash muhim hisoblanadi. Avvalo, tarixiy yodgorliklarni saqlash va restavratsiya qilish ishlari davom ettirilishi zarur. Turistlar uchun qulay ekskursiya yo‘laklari, axborot markazlari va kuzatuv maydonchalari tashkil etilishi kerak.

Raqamli texnologiyalarni joriy etish ham muhim ahamiyatga ega. Virtual ekskursiyalar, QR-kodli ma’lumotlar bazasi, mobil ilovalar va 3D rekonstruksiya tizimlari turistlarning qiziqishini sezilarli darajada oshiradi.

Bundan tashqari, xalqaro ilmiy konferensiyalar, tarixiy festivallar va madaniy tadbirlarni muntazam tashkil etish Axsikentning tanilishiga xizmat qiladi. Ayniqsa, "Axsikent – Buyuk Ipak yo‘lining yuragi" kabi xalqaro festivallar hududning turistik brendini shakllantirishda muhim rol o‘ynashi mumkin.

Ta’limiy turizm va yoshlar siyosati

Axsikentning yana bir muhim jihati uning ta’limiy turizm markazi sifatidagi ahamiyatidir. Tarix, arxeologiya, madaniyatshunoslik va turizm yo‘nalishlarida tahsil olayotgan talabalar uchun Axsikent ochiq osmon ostidagi ilmiy laboratoriya vazifasini bajaradi.

Maktab o‘quvchilari uchun tarixiy ekskursiyalar tashkil etilishi yoshlarning milliy o‘zlikni anglashiga xizmat qiladi. Shu bilan birga, xalqaro talabalar almashinuvi dasturlarida Axsikent obyektidan foydalanish ilmiy turizm rivojiga turtki beradi.

Adabiyotlar sharhi

Axsikent tarixini o‘rganish bo‘yicha ko‘plab ilmiy tadqiqotlar amalga oshirilgan. Yu.F. Buryakov, A. Asqarov, E. Rtveladze, B. Ahmedov va boshqa olimlarning ilmiy ishlari Axsikentning tarixiy taraqqiyoti va arxeologik xususiyatlarini yoritishga bag‘ishlangan.

So‘nggi yillarda turizm sohasidagi tadqiqotlarda tarixiy-madaniy meros obyektlarini iqtisodiy rivojlanish omili sifatida o‘rganish tendensiyasi kuchaydi. Tadqiqotchilar tarixiy shaharlarda madaniy turizm, ziyorat turizmi va ekoturizmni rivojlantirish hududlarning ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotiga ijobiy ta’sir ko‘rsatishini ta’kidlaydilar.

Mavjud ilmiy manbalar tahlili shuni ko‘rsatadiki, Axsikentning tarixiy jihatlari nisbatan yaxshi o‘rganilgan bo‘lsa-da, uning zamonaviy turistik salohiyati va xalqaro turizm bozorida imkoniyatlari hali yetarli darajada tadqiq etilmagan.

Tahlil va natijalar

O‘tkazilgan tahlillar Axsikent turizmini rivojlantirish uchun quyidagi ustuvor yo‘nalishlarni belgilash imkonini berdi:

Birinchi yo‘nalish — tarixiy-arxeologik turizmni rivojlantirish. Arxeologik obyektlarni ochiq osmon ostidagi muzeylarga aylantirish turistlar sonini oshiradi.

Ikkinchi yo‘nalish — madaniy turizmni rivojlantirish. Milliy festival va madaniy tadbirlar turistlar oqimini ko‘paytiradi.

Uchinchi yo‘nalish — raqamli turizm texnologiyalarini joriy etish. Virtual turlar va mobil platformalar zamonaviy turistlar ehtiyojlariga mos keladi.

To‘rtinchi yo‘nalish — xalqaro marketing faoliyatini kuchaytirish. Xorijiy ommaviy axborot vositalari va internet platformalarida Axsikent haqida keng targ‘ibot olib borilishi zarur.

Tahlillar natijasida Axsikentning turistik salohiyati juda yuqori ekanligi va u kelajakda O‘zbekistonning yirik tarixiy-turistik markazlaridan biriga aylanishi mumkinligi aniqlandi.

Xulosa

Axsikent O‘zbekistonning boy tarixiy-madaniy merosini o‘zida mujassam etgan noyob turistik obyekt hisoblanadi. Uning ko‘p asrlik tarixi, Buyuk Ipak yo‘lidagi strategik o‘rni, arxeologik yodgorliklari va madaniy salohiyati turizmni rivojlantirish uchun mustahkam asos yaratadi.

Tadqiqot natijalari Axsikent turizmini rivojlantirishda tarixiy merosni asrash, zamonaviy infratuzilmani yaratish, raqamli texnologiyalarni joriy etish va xalqaro marketing faoliyatini kuchaytirish muhim ekanligini ko‘rsatdi.

Kelgusida Axsikentni xalqaro miqyosdagi tarixiy-turistik markazga aylantirish orqali hudud iqtisodiyotini rivojlantirish, yangi ish o‘rinlari yaratish va O‘zbekistonning turistik jozibadorligini yanada oshirish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

- 1.O‘zbekiston Milliy ensiklopediyasi. Axsikent maqolasi. – Toshkent, 2001.
- 2.Madaniy meros agentligi hisobotlari. – Toshkent, 2022–2025.
- 3.Mirzayev T., Mahmudov M. Madaniy meros va turizm. – Toshkent: Tafakkur, 2020.
- 4.Farg‘ona vodiysi tarixiga oid arxeologik tadqiqotlar to‘plami. – Toshkent: Fan, 2023.
- 5.Cultural Tourism and Heritage Management. London: Routledge, 2020.
- 6.UNESCO World Heritage and Sustainable Tourism Programme Reports. Paris, 2021.